

Prva internacionala

O pedesetogodišnjici kongresa u Saint-Imieru

Errico Malatesta

1922.

Sredinom ovoga rujna bit će pedesetogodišnjica Kongresa u Saint-Imieru (Švicarska), poznatog u povijesti Prve internacionale i općenito socijalizma po tome što je u njegovu krilu, da tako kažemo, začel anarhistički pokret.

Švicarski drugovi godišnjicu će obilježiti intimnom proslavom u kojoj će možda sudjelovati i neki od rijetkih preživjelih. Bit će to dirljiva proslava za one koji su proživjeli one dane burnih intelektualnih rasprava, neokaljanog entuzijazma i koji i danas, nakon pedeset godina raznih nesretnih događaja, čuvaju u cijelosti i jaču nego ikad mladenačku nadu.

Međunarodno udruženje radnika, domišljeno 1862. i formalno rođeno u Londonu u rujnu 1864., odjedanput je promijenilo osnove borbe za progres i ljudsku emancipaciju.

Do tada su radne mase, kad bi imale interesa za politička i društvena pitanja, slijedile i radile na korist buržujskih partija te su sve nade polagale u dolazak nekih boljih ljudi na vlast. Manjkalo je proletarijatu klasne svijesti, svijesti o antagonizmu interesa onih koji rade i onih koji žive od tuđega rada, svijesti o temeljnoj nepravdi iz koje proizlaze društvena zla, te stoga većina, gotovo čitavo radništvo, čak i ono najnaprednije, nije težilo drugome nego površnim promjenama oblika vlasti, nebitnim reformama koje ostavljaju netaknutim pravo malobrojnih na monopol sredstava za proizvodnju i stoga stvarnu dominaciju nad cijelim društvenim životom.

S Internacionalom, osnovanom na inicijativu nekolicine koji su u tim vremenima razumjeli stvarnu prirodu društvenoga pitanja i nužnost odvlačenja radnika od utjecaja buržujskih partija, počela je nova era. Radnici, koji su uvijek bili surova snaga na usluzi drugih, imali ti drugi dobre ili loše namjere, postajali su prvotni faktor ljudske historije i boreći se za vlastitu emancipaciju, borili su se za dobrobit svih, za napredak, za utemeljenje superiornije civilizacije.

Napisat ćemo to opet i uvijek ponavljati:

Internacionala je istrgnula radništvo iz privrženosti buržujskim partijama te im je dala klasnu svijest, vlastiti program, vlastitu politiku; postavila je i razmotrila vitalna društvena pitanja te razvila cjelokupni moderni socijalizam za koji su onda neki pisci tvrdili da je izišao iz njihove glave; učinila je da moćnici drhte, pobudila je gorljivu nadu među potlačenima, nadahnula žrtve i herojska djela... i kad se najviše činilo da je upravo njezina sudbina da pokopa kapitalističko društvo, raspala se i nestala.

Zašto?

Raspad Internacionala voli se pripisivati progonima, osobnim sukobima začetim u njezinu krilu, njezinu načinu organizacije ili svim tim razlozima zajedno.

Ja sam drugačijega mišljenja.

Progona su bili nemoćni da ukinu Udruženje i često su pridonosili njegovoj popularnosti i rastu.

Osobni sukobi bili su u stvari sekundarni: dok god je pokret imao vitalnost, poslužili su kao poticaj na aktivnost raznim frakcijama i istaknutim pojedincima.

Nakon što je zbog utjecaja Generalnoga savjeta i posebno Karla Marxa koji je bio njegova duša, ustroj organizacije postao centralistički i autoritaran, doveo je do podjele Internacionala na dvije struje; federalistička i anarhistička struja, koja je uključivala federacije Španjolske, Italije, francuske Švicarske, Belgije, srednje Francuske kao i individualne sekcije drugih zemalja, za dlaku je opstala uz autoritarnu struju. Reći će neki da je i u anarhističkoj struji preživljavao crv autoritarnosti te da su i u njoj malobrojni pojedinci djelovali ili nisu djelovali u ime mase koja ih je pasivno slijedila; i to je istina. Ali mora se napomenuti da u tom slučaju autoritarnost nije bila željena i nije bila dio formi organizacije i načela kojima se ta struja nadahnjivala, nego je bila prirodna i nužna posljedica činjenice kojoj se najviše pripisuje raspad Internacionala i koju ću izložiti.

Unutar Internacionala, osnovane kao federacije udruženja koja bi pružila što širu bazu za otpor i ekonomsku borbu protiv kapitalizma, ubrzo su se pojavile dvije tendencije, autoritarna i slobodar-

ska, koje su podijelile internacionaliste u neprijateljske frakcije koje su dobile ime, makar u svojim najekstremnijim krilima, po Marxu i Bakunjinu.

Jedni su od Udruženja htjeli učiniti disciplinirani odred pod vodstvom Centralnoga komiteta, dok su drugi željeli da ono bude slobodna federacija autonomnih grupa; jedni su htjeli podrediti masu kako bi prema starom autoritarnom uvjerenju silom izborili za nju dobro, drugi su je htjeli podići kako bi se ona sama oslobodila. Ali začetnici obiju frakcija imali su jednu zajedničku osobinu, a to je da su masi udruženih pripisivali svoje ideje misleći da su je preobratali, dok su zapravo postigli tek manje-više nesvjesno pristajanje.

Tako smo vidjeli Internacionalu kako iznenada postaje mutualistička, kolektivistička, komunistička pa revolucionarno anarhistička, uz brzinu promjene koja je dokumentirana u odlukama kongresa i u periodičnoj štampi, ali koja nije mogla korespondirati stvarnoj i trenutačnoj promjeni u velikoj masi udruženih.

Kako nije bilo distinkcije između organa za ekonomsku borbu od organa za političku borbu i borbu ideja, i svaki je internacionalist mislio i djelovao isključivo u krilu Internationale, nužno bi trebalo slijediti da su najnapredniji pojedinci trebali sići na razinu nazadne i spore mase, ili, kako se dogodilo, napredovati i razvijati se uz iluziju da ih masa razumije i slijedi.

Najnapredniji elementi proučavali su, raspravljali i otkrivali potrebe naroda, u konkretnim su programima formulirali nejasne težnje masa, afirmirali su socijalizam, afirmirali su anarhizam, predviđali su i pripremali budućnost; – ali ubiše Udruženje. Oštrica je istrošila korice.

Ne kažem da je sve bilo loše. Da je Internacionala ostala obična organizacija za otpor i da je nisu potresale oluje mišljenja i strasti raznih partija unutar nje, opstala bi kao što opstaju engleski „Trade Unions”, beskorisni i čak štetni za cilj ljudske emancipacije. Bolje je da je umrla ostavljajući za sobom plodno sjemenje: od nje su, naime, rođeni socijalistički i anarhistički pokret.

Kažem vam, danas ne možemo i ne smijemo iznova podizati nekadašnju Internacionalu. Danas postoje dobro razvijeni socijalistički i anarhistički pokreti, danas više nisu moguće iluzija i zamke od koje je živjela i umrla stara Internacionala. Uzroci smrti stare radničke Internationale, odnosno s jedne strane antagonizam autoritarnih i slobodara, s druge distanca između ljudi od ideja i polusvjesne mase koju pokreću samo interesi, uvijek su takvi da onemogućavaju rađanje, rast i trajanje bilo kakve Internationale koja bi kao i prva bila istodobno društvo za ekonomski otpor, radionica ideja i revolucionarno udruženje.

Da bi neka nova radnička Internacionala (govorim o udruženju radnika kao radnika, a ne o udruženjima temeljenima na zajedničkim idejama i revolucionarnim namjerama) bila vitalna i ispunila svoju misiju, mora nastojati ujediniti sve radnike ili što je više moguće radnika, bez razlike u društvenim, političkim i vjerskim mišljenjima, za borbu protiv kapitalizma. Zato ne smije biti ni individualistička ni kolektivistička ni komunistička, ne smije biti ni monarhistička ni republikanska ni anarhistička, ne smije biti ni religiozna ni antireligiozna. Jedina zajednička ideja, jedini uvjet pristupanja jest: želja za borbom protiv gospodara.

Mržnja prema gospodaru načelo je spasa.

Ako se poslije – prosvijetljena propagandom, podučena borbom da nadvlada uzroke društvenih zala i da im traži lijek, potaknuta primjerom revolucionarnih partija, prisiljena reakcijom gospodara – masa udruženih rasprsnje od socijalističkih, anarhistički i antiklerikalnih uzvika, tim bolje, jer tada će napredak biti stvaran, a ne zamišljen.

Uostalom, to je cilj, to je nada zbog koje se uzdamo u radnički pokret.

JEDAN STARI INTERNACIONALIST

Godine 1871., odmah nakon Pariške komune, iskoristivši političke okolnosti u raznim državama koje su delegatima federalističkih sekcija onemogućavale da se upute u London, Generalni

savjet u Londonu je jednom „konferencijom” posebno odabраних osoba htio cijeloj Internacionali nametnuti svoj autoritet i svoju posebnu doktrinu, što je bila doktrina osvajanja vlasti.

Talijanska federacija Internationale prva se pobunila te je na svojoj konferenciji u Riminiju 1872. prekinula svaku solidarnost s londonskim marksističkim Generalnim savjetom uz sljedeće objašnjenje:

„Budući da je Londonska konferencija (rujan 1871.) pokušala svojom odlukom br. IX cijelom Međunarodnom udruženju radnika nametnuti posebnu autoritarnu doktrinu koja je upravo ona *njemačke komunističke partije*;

budući da je Generalni savjet to podržao i promicao;

budući da spomenuta doktrina autoritarnih komunista predstavlja negaciju revolucionarnoga sentimenta talijanskoga proletarijata;

budući da je Generalni savjet posegnuo za sramotnim sredstvima, poput klevete i obmane, s jedinim ciljem da navede cijelo Međunarodno udruženje na poslušnost njezinoj autoritarnoj komunističkoj doktrini;

budući da je Generalni savjet prevršio svaku mjeru sramote kad je u svojoj zatvorenoj okružnici datiranoj 5. ožujka u Londonu, nastavljajući širiti klevete i obmane, razotkrio svoju neobuzdanu strast prema autoritetu;

budući da je reakcija Generalnog savjeta odredila revolucionarnu opoziciju Belgijaca, Francuza, Španjolaca, Slavena, Talijana i zapadnih odnosno jurskih Švicaraca;

zbog toga: skupština svečano izjavljuje u pristnosti radništva cijeloga svijeta, da od danas Talijanska federacija Međunarodnoga udruženja radnika prekida svaku solidarnost s londonskim Generalnim savjetom, tim više potvrđujući ekonomsku solidarnost sa svim radnicima...”

Nasuprot Talijanima koji su odbili doći na kongres u Haagu u rujnu 1872., koji je s prikrivenim namjerama sazvaо Generalni savjet, ostale federacije suprotstavljene marksističkom smjeru odlučile su sudjelovati. Taj kongres nije poslužio na čast Marxu, čak i prema marksistima i ljudima blagonaklonima prema anarhistima, jer je on mogao provesti svoje osvete i ostvariti isključenje Guillaumea i Bakunjinina, ali tako i zadati smrtni udarac Internacionali.

Nakon povratka s toga kongresa, delegati koji su tvorili antiautoritarnu manjinu okupili su se u Švicarskoj s talijanskim delegatima koji su u međuvremenu pridošli. Okupljanje se održalo u Saint-Imieru 15. rujna 1872., u Hotelu de la Maison de Ville. Bili su prisutni:

Costa, Cafiero, Bakunjin, Malatesta, Nabruzzi, Fanelli ispred Talijanske federacije;

Pindy i Camet, ispred raznih francuskih sekcija;

Lefrançais, ispred američkih sekcija 3 i 22;

Guillaume i Schwitzguébel ispred Jurske federacije.

Nakon što su odbili arbitrarne odluke donesene u Haagu, kongres je protestno izglasao sljedeću rezoluciju:

„Priroda političke akcije proletarijata.

S obzirom na to:

da je htjeti proletarijatu nametnuti jednu liniju i politički program kao jedini put koji ga može dovesti do društvene emancipacije apsurdna i reakcionarna pretenzija;

da nitko nema pravo lišiti federacije i autonomne sekcije neospornoga prava da same odrede i slijede političku liniju koju smatraju najboljom te da bi nas svaki sličan pokušaj neizbježno odnio u najgori dogmatizam;

da težnje proletarijata ne mogu imati drugi cilj osim pokretanja apsolutno slobodne ekonomske organizacije i federacije, temeljene na radu i jednakosti svih i sasvim nezavisne od svake

političke vlasti, te da ta organizacija i ta federacija ne mogu biti ništa doli rezultat spontane akcije samoga proletarijata, zanatskih udruženja i autonomnih zajednica;

da svaka politička organizacija može biti samo organizacija tlačanja na korist jedne klase i na štetu masa, te da bi proletarijat, kada bi želio prisvojiti vlast, i sam postao dominantna i tlačiteljska klasa;

Kongres okupljen u Saint-Imieru izjavljuje:

1) da je uništenje svake političke moći prvi zadatak proletarijata;

2) da je svaka takozvana provizorna i revolucionarna organizacija političke moći samo dodatna zamka protiv takva uništenja i bila bi jednako opasna za proletarijat kao i za sve danas postojeće vlasti;

3) odbacujući svaki kompromis na putu do ostvarenja socijalne revolucije, proleter i svih zemalja moraju ustanoviti solidarnost revolucionarne akcije izvan svake buržujske politike.”

Tako je rođen anarhizam: iz individualne misli nekolicine izoliranih ljudi, postajao je kolektivno načelo grupa sad već raspršenih po cijelome svijetu.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Errico Malatesta
Prva internacionala
O pedesetogodišnjici kongresa u Saint-Imieru
1922.

Umanità Nova (Rim) br. 187 (9. rujna 1922.)
Prevela i uredila: Mia Gonan. Preuzeto iz: Errico Malatesta, *Ni demokrati ni diktatori*. Odabrani
spisi 1884.- 1930. DAF, Zagreb 2022.

anarhisticka-biblioteka.net